

Informacija o implementaciji informacionog sistema za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju korisnika (NS eID) i informacionog sistema za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada (NS NAT)

Cilj

Cilj Informacije je prije svega upoznavanje Vlade Crne Gore i zainteresovane javnosti sa stanjem dva informacionu sistema kojima upravlja Ministarstvo javne uprave, a to su: Informacioni sistem za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju korisnika (NS eID) i Informacioni sistem za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada (NS NAT), kao i njihovim značajem u procesu digitalizacije.

Pravni osnov za uspostavljanje sistema

Zakon o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu ("Sl. List CG", br. 37/17 i 72/19), koji je usklađen sa Uredbom (EU) br. 910/2014 o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektronske transakcije na unutrašnjem tržištu i stavljanju van snage Direktive 1999/93/EZ (eIDAS Regulativa).

U smislu Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu elektronska identifikacija je postupak korišćenja identifikacionih podataka u elektronskom obliku koji na jedinstven način predstavljaju fizičko lice, pravno lice ili organ vlasti u smislu ovog zakona. Osim elektronske identifikacije predmet ovog propisa su i elektronske usluge povjerenja kojima se omogućava visok nivo pouzdanosti razmjene i obrade podataka u elektronskom obliku, a to su: izrada sertifikata za elektronski potpis, elektronski pečat i autentifikaciju internet stranice; izrada elektronskog vremenskog pečata; usluga elektronske preporučene dostave; verifikacija elektronskog potpisa i elektronskog pečata; čuvanje elektronskog potpisa, elektronskih pečata ili sertifikata koji se odnose na te usluge. Ukoliko ispunjavaju posebne uslove propisane navedenim zakonom ove usluge se nazivaju i imaju status kvalifikovanih elektronskih usluga povjerenja. Na osnovu Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu donijeto je 11 podzakonskih akata čime su stvoreni uslovi za punu primjenu ovog zakona.

Pored ovog zakona, donijeti su i drugi zakoni koji su ključni za razvoj elektronskog poslovanja, digitalizacije društva i informacione bezbjednosti, a to su:

- Zakon o elektronskoj upravi ("Službeni list CG", br. 72/2019). Ovim zakonom, između ostalog, kao djelovi jedinstvenog informacionog sistema definisani su sistem za

elektronsku identifikaciju i autentifikaciju korisnika i sistem za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada;

- Zakon o elektronskom dokumentu ("Službeni list CG" br.132/22), Ovim zakonom uređuju se način upotrebe elektronskog dokumenta u pravnom prometu, upravnim, sudskim i drugim postupcima, kao i prava, obaveze i odgovornosti;
- Zakon o informacionoj bezbjednosti ("Službeni list CG", br.113/24), Ovim zakonom propisuju se mjere informacione bezbjednosti za postizanje najvišeg nivoa informacione bezbjednosti mrežnih i informacionih sistema, uključujući sajber bezbjednost, određivanje ključnih i važnih subjekata, upravljanje sajber bezbjednošću, kao i druga pitanja od značaja za informacionu bezbjednost;
- Zakon o administrativnim taksama ("Službeni list CG", broj 18/19) Ovim zakonom propisano je da se plaćanje takse elektronskim putem vrši preko sistema za elektronsko plaćanje administrativnih taksi, kojim upravlja organ državne uprave nadležan za poslove elektronske uprave i elektronskog poslovanja;
- Vlada Crne Gore donijela je Uredbu o bližim uslovima i načinu plaćanja administrativnih taksi elektronskim putem. "Službenom listu CG", br. 68/20 kojom je propisano da se administrativne takse za spise i radnje mogu plaćati elektronskim putem pod uslovima i na način utvrđen ovom uredbom, što znači da će građani i privreda prilikom plaćanja administrativnih taksi preko sistema za elektronsku naplatu administrativnih taksi elektronskim putem kojim upravlja Ministarstvo javne uprave;
- Zakon o poreskoj administraciji ("Službeni list RCG", br. 65/01 i 80/04 i "Službeni list CG", br. 20/11, 28/12, 8/15, 47/17, 52/19 i 45/21);
- Naredba o načinu uplate javnih prihoda u "Službenom listu CG", br. 129/21, kojom su propisani računi na koje se vrši uplata javnih prihoda.

Nadalje, u cilju kontrole uplaćenih administrativnih taksi i drugih javnih prihoda potpisan je Sporazum o elektronskom ustupanju podataka o platnim transakcijama u korist transakcionih računa otvorenih za prikupljanje državnih javnih prihoda, između Centralne banke Crne Gore, Ministarstva finansija i Ministarstva javne uprave).

Takođe jedna od ključnih aktivnosti u cilju realizacije projekta NS - NAT je i potpisivanje Ugovora sa bankama o prihvatanju platnih kartica putem interneta kako bi se elektronska plaćanja mogla realizovati. Ugovori su potpisani sa bankama koje su ispunjavale tehničke uslove za realizaciju ovog projekta i to sa NLB bankom, Crnogorskom komercijalnom bankom i Hipotekarnom bankom. Sa strane Vlade Crne Gore potpisnici ovog Ugovora su Ministarstvo finansija i Ministarstvo javne uprave.

Sistem za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju

Sistem za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju korisnika (NS – eID) je polazna tačka koja kontroliše prijavu fizičkih lica za korišćenje elektronskih usluga. Ovaj sistem je namijenjen za potrebe integracije funkcionalnosti identifikacije elektronskog identiteta u informatička rješenja koja pružaju usluge korišćenjem informaciono komunikacionih tehnologija.

Implementacijom sistema NS eID nastoji se omogućiti građanima Crne Gore da, prilikom korišćenja usluga elektronske uprave, posredstvom ovog sistema izvrše autentifikaciju svog digitalnog identiteta, nakon čega korisnik nastavlja sa realizacijom pokrenute usluge.

Crna Gora prati evropske trendove u smislu ispunjavanja jednog od četiri digitalna cilja koja treba ostvariti do 2030. godine, a kojim je planirano da se 80% građana EU služi elektronskom identifikacijom, tj. posjeduje sredstvo elektronske identifikacije koje omogućava siguran i bezbjedan pristup online uslugama.

Građani koji posjeduju novu ličnu kartu imaju mogućnost da se preko NS eID sistema elektronski identifikuju i potvrde svoj identitet. NS eID pruža snažnu kriptografsku zaštitu podataka i visok nivo povjerenja u elektronski identitet. Upotrebom nove lične, koja u sebi sadrži dva certifikata (certifikat za identifikaciju i kvalifikovani certifikat za kvalifikovani elektronski potpis) moguće je obaviti sigurnu i bezbjednu identifikaciju za sve elektronske usluge, bez odlaska na šalter, što znači da građani sa novom ličnom kartom:

- potvrđuju svoj elektronski identitet koji im je izdat na certifikatu za elektronsku identifikaciju;
- kvalifikovanim elektronskim potpisom potpisuju podneske koje upućuju institucijama.

Osim primjene lične karte kao kvalifikovanog sredstva "visokog nivoa sigurnosti" NS eID pruža mogućnost autentifikacije i sa drugim sredstvima elektronske identifikacije koja su prijavljena u Registar sistema elektronske identifikacije, ukoliko su ispunjeni propisani tehnički uslovi.

Za punu primjenu sistema neophodno je da organi državne uprave koji razvijaju elektronske usluge kroz opis usluge, obavijeste građane i o nivou sigurnosti sredstva elektronske identifikacije koji se zahtijeva za određenu uslugu.

Implementacijom ovog sistema omogućava se lakši razvoj novih elektronskih usluga, uz smanjenje troškova i vremena, istovremeno obezbjeđujući veću interoperabilnost između institucija i pratećih rješenja.

Tokom razvoja i unapređenja ovog sistema uređeno je sledeće :

Uspostavljen poseban Web portala <https://idp.gov.me> .

Sistem je povezan sa sistemom za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada NS NAT kako bi građani uz prethodnu elektronsku identifikaciju preko NS eID sistema mogli da na jednom mjestu provjere sva svoja plaćanja u vezi sa javnim приходima.

Podešeni je sistem za standardne korisničke naloge, i za dvofaktorsku autentifikaciju putem SMS protokola;

Izvršena je integracija sertifikata drugih davalaca usluga povjerenja upisanih u Evidenciju i Registar kvalifikovanih davalaca elektronskih usluga povjerenja, a koji su ispunili tehničke uslove za integraciju sa NS eID sistemom;

Izvršena je integracija sa web servisom MUP-a, za potrebe očitavanja MBG na osnovu certifikata MUP-a.

Takođe, u cilju pune primjene NS eID sistema Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 21. decembra 2023. godine usvojila je Informaciju o implementaciji sistema za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju i sistema za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih

taksi i naknada i donijela zaključak kojim se pored ostalog zadužuju svi organi državne uprave da prilikom razvoja i implementacije usluga elektronske uprave koriste sistem za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju korisnika i sistem za elektronsko plaćanje i kontrolu naplate, u skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi.

Trenutni status NS eIDa

Tokom 2024. godine, osim redovnih aktivnosti održavanja sistema, sprovedene su aktivnosti u cilju integracije ovog sistema sa novim portalom elektronske uprave, kao i sa novim portalom za registre NVO i političkih partija, čija implementacija je u toku.

Sistem za elektronsko plaćanje i kontrolu naplate NS NAT

Za potrebe olakšavanja procesa plaćanja državnih taksi i usluga iz domena državnih organa i lokalnih samouprava države Crne Gore, Ministarstvo javne uprave, realizovalo je projekat informacioni sistem za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada. NS NAT je platforma koja objedinjuje funkcionalnosti, plaćanja, prikupljanja, evidencije rasknjižavanja uplata u vezi sa svim administrativnim taksama, naknadama, propisanim zakonima Crne Gore.

Ovim sistemom omogućili smo građanima da administrativne takse, naknade i dr. plaćaju elektronski platnim karticama bez dolaska na šaltere institucija putem Web portala <https://eplacanje.gov.me>. Na ovaj način štedimo vrijeme i novac naših građana jer su oslobođeni plaćanja provizije na ukoliko preko ovog sistema plaćaju administrativne takse.

Pored olakšavanja i ubrzanja procesa plaćanja i evidencije korisničkih transakcija, jedan od glavnih ciljeva portala je i smanjivanje mogućnosti za greške prilikom plaćanja. U cilju maksimalnog pojednostavljenja korišćenja i upotrebe sistema od strane krajnjih korisnika, definisani šabloni za plaćanje su grupisani po instituciji. Nakon odabira krovne institucije koja je krajnje odredište procesa plaćanja, korisnik ima mogućnost odabira administrativne takse/nakande.

Sistem unaprijed generiše sve moguće podatke za uspješno realizovanje transakcije. Korišćenjem portala, korisnik ima mogućnost kreiranja sintetičkih transakcija, tj. realizaciju plaćanja više taksi/naknada izvršavanjem jedne platne transakcije.

Sva plaćanja javnih prihoda se evidentiraju u sistemu za kontrolu koji je organima državne uprave dostupan na <http://ekontrola.gov.me>, što omogućava laku provjeru i statističku obradu naplate. Implementacijom ovog sistema znatno smanjujemo mogućnost zloupotreba, što se odražava na veće prihode u budžetu.

Takođe građani imaju trajnu evidenciju i praćenje svojih uplata preko <https://provjeriuplate.gov.me> nakon identifikacije preko sistema NS eID uz upotrebu certifikata sa lične karte.

Sistem omogućava i drugim institucijama da se integrišu i unaprijede svoje online sisteme na jednostavan način da kroz programsko okruženje integrišu online plaćanja u svojim servisima,

kako bi građanima omogućiti, da pored zahtijevanja određenih online usluga imaju mogućnosti i da izvrše uplate potrebnih taksi i/ili naknada.

Pored daleko bržeg i efikasnijeg načina rada, ovakav sistem omogućava bezbjedniji način rada.

Trenutni status NS NATa

Ministarstvo javne uprave aktom od 28.04.2023. godine, obavijestilo je sve organe državne uprave da je sistem NS NAT spreman za primjenu i da su u obavezi da ga koriste u skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi, i da je potrebno da organi dostave neophodne informacije o uslugama koje građani mogu da plaćaju preko ovog sistema.

Takođe, u cilju pune implementacije NS NAT sistema Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 21. decembra 2023. godine usvojila je Informaciju o implementaciji sistema za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju i sistema za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada i donijela zaključak kojim su se zadužili svi organi državne uprave koji pružaju usluge naplate da Ministarstvu javne uprave dostave informacije i podatke neophodne za povezivanje na NS NAT, u skladu sa dopisom Ministarstva javne uprave.

U nastavku u Tabeli 1 je lista intitucija koje su dostavile podatke:

Naziv institucije	Administrativne takse	Naknade	Broj službenika koji imaju pristup http://ekontrola
1. Ministarstvo ekonomskog razvoja	66	39	20
2. Ministarstvo javne uprave	0	7	6
3. Ministarstvo kulture i medija	0	1	1
4. Ministarstvo pravde	5	14	13
5. Ministarstvo saobracaja	10	10	9
6. Ministarstvo zdravlja	24	28	6
7. Ministarstvo turizma	19	0	1
8. Ministarstvo energetike	6	6	4
9. Uprava za inspekcijske poslove	1	3	2
10. Ministarstvo finansija	11	9	4
11. Ministarstvo sporta i mladih	3	1	4
12. Zavod za metrologiju	11	0	1
13. Ministarstvo vanjskih poslova	1	2	1
14. Uprava za vode Crne Gore	4	0	1
15. Uprava za igre na sreću	1	0	1
16. Uprava Carina	13	2	
17. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	44	32	28
Ukupno	219	154	102

Tabela 1: Institucije i broj administrativnih taksi i naknada na <https://eplacanje.gov.me> i broj službenika po institucijama koji imaju pristup na <http://ekontrola.gov.me>

U sistemu za e-plaćanje dostupni su podaci iz 17 institucija koje su dostavile podatke za 219 administrativnih taksi i 154 naknade (novčane kazne, i dr.). Kada je u pitanju sistem za e-kontrolu 102 službenika imaju mogućnost da u okviru svojih nadležnosti izvrše provjeru da li je određena

taksa/naknada uplaćena. Provjeru mogu da izvrše po (platiocu, primaocu, broj transakcije, identifikacionom broju, iznosu, broju predmeta, tipu, broju transakcionog računa, šifri plaćanja, svrsi, datumu, PBO, PBZ i itd.), kao i da generišu izvještaje da li je uplata izvršena preko sistema za e-plaćanje ili na šalterima banke i pošte.

U toku 2024 godine izvršeno je **1070 transakcija preko Sistema**. Većina transakcija se odnosila na Administrativne takse za izdavanje uvjerenja iz kaznene evidencije koja je u nadležnosti Ministarstva pravde.

Na zahtjev Uprave carina, a u skladu sa njihovim poslovnim procesima koji se odnose na plaćanje novčanih kazni na NS NAT sistemu su urađena dodatna prilagođavanja, što je moguće učiniti i za sve druge organe koji pružaju usluge naplate, a u cilju što jednostavnijeg i efikasnijeg načina plaćanja administrativnih taksi i naknada od strane građana i privrede. Ovo prilagođavanje NS NAT sistema u skladu sa zahtjevom Uprave carina građanima je omogućilo da na efikasan način, u bilo koje vrijeme izvrše npr. plaćanje novčane kazne u roku od 8 dana od dana izdavanja prekršajnog naloga, a da se plaćanjem 2/3 propisanog iznosa novčane kazne smatra se da je dug izmiren u cjelosti, u skladu sa posebnim propisom.

Planirane aktivnosti NS eID i NS NAT

Uz punu primjenu ova dva sistema građani će moći na siguran i bezbjedan način da se identifikuju elektronskim putem uz korišćenje lične karte kao sredstva visokog nivoa sigurnosti, da izvrše uplatu svih javnih prihoda, kao i da na jednom mjestu provjere sve izvršene uplate, i to kako građani, sa aspekta plaćanja, tako i institucije sa aspekta kontrole izvršenih uplata.

Integracijom ovih sistema sa elektronskim uslugama, odnosno Portalom elektronske uprave u velikoj mjeri će se podići kvalitet elektronskih usluga u smislu sigurnog i olakšanog plaćanja, kao i kontrole naplate.